

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้า สิ่งที่สำคัญจะต้องพัฒนาประการหนึ่งคือ "คน" เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ เป็นพลังผลักดันให้ชาติเจริญก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาคนเป็นไปในแนวทางที่ต้องการ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมคือการศึกษาลักษณะบุคลิกภาพของคนในสังคม ทั้งนี้เพื่อค้นหาส่วนบกพร่องมาทำการแก้ไขปรับปรุงและสนับสนุนปลูกฝังส่วนที่ค้ำชูแล้วให้ดียิ่งขึ้น ดังเช่น ความเป็นผู้นำ เป็นสิ่งหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่คนในสังคม เพราะผู้นำที่มีสมรรถภาพเป็นสิ่งที่ต้องการมากในปัจจุบัน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ กล่าวว่า "การเป็นผู้นำ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์"¹ ถึงแม้ว่าใคร ๆ ก็อาจจะเป็นผู้นำได้ก็จริงแต่ก็มีผู้นำที่ประสบความสำเร็จไม่มากนัก ญญาเฒ่า สาคร กล่าวว่า "ผู้นำแต่ละคนจะมีแบบของความเป็นผู้นำเป็นของตนเอง แบบของความเป็นผู้นำในหมู่คนต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกันไปและย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะของคนที่เป็นผู้นำด้วยเช่นกัน เมื่อใดก็ตามที่มีคนมารวมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ก็มักจะพบผู้นำคนหนึ่งเสมอ"² วิจิตร ชีรกุล กล่าวว่า

¹ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา (พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522) หน้า 39.

² ญญาเฒ่า สาคร, หลักบริหารการศึกษา (พระนคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516)

"ในการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ สิ่งที่เขาไม่ได้คือผู้นำ ผู้นำเหล่านี้อาจจะมองเห็นได้ โดยตำแหน่ง แต่ผู้นำบางคนไม่มีตำแหน่งที่จะบอกได้ ทราบได้จากพฤติกรรมรวมฝูงอยู่หรือ เขาได้แสดงลักษณะความเป็นผู้นำไปปรากฏและคนในกลุ่มยอมรับว่าเขาเป็นผู้นำ ผู้นำเหล่านี้ย่อมมีความสำคัญต่อกลุ่มหรือหน่วยงานของตน เปรียบเสมือนดวงประทีปหรือหางเสือ ที่จะนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว"¹

ทางการศึกษาด้านวิชาพลศึกษา ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่ต้องการ เน้นมาก ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา ถึงจุดมุ่งหมายที่กล่าวไว้คุณสมบัติที่ต้องการ เน้นมาก ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521² "ขอ 1.7 ต้องการให้นักเรียนรู้จักทำงาน อยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี" ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521³ ได้เน้นลักษณะความเป็นผู้นำเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย ความมีน้ำใจ นักกีฬา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีบุคลิกภาพที่ดี และพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524⁴ ได้เน้นลักษณะความเป็นผู้นำ ในจุด ประสงค์ของวิชาพลศึกษาในด้านความมีระเบียบ ความมีวินัย ความเชื่อมั่นในตนเอง ความ สามารถในการตัดสินใจ ความกล้าหาญ ความอดทน ความซื่อสัตย์สุจริตธรรม มีน้ำใจนัก

¹ วิจิตร ชีร์กุล "พฤติกรรมผู้นำ" วิทยาสาร, 28 (สิงหาคม 2518), หน้า 19.

² ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2520) หน้า 2.

³ ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2520) หน้า 81.

⁴ ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2524 (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2523) หน้า 182-205.

กีฬา การปลูกฝังความเป็นผู้นำควร เป็นวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการศึกษาและครูเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้อบรมวัตถุประสงค์ในเรื่องนี้ได้ ทั้งครูได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งทางสติปัญญา สังคมและอารมณ์ "คนส่วนมากเชื่อว่าครูคือพ่อพิมพ์และแม่พิมพ์ของชาติ ครูมีลักษณะอย่างไร เด็กก็จะเป็นอย่างนั้น"¹ ซึ่งแสดงว่าครูมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะครูที่สอนวิชาพลศึกษานั้นใช้กิจกรรมการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬาเป็นสื่อกลางของการเรียน ดังนั้นครูพลศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังคุณสมบัติลักษณะความเป็นผู้นำให้แก่นักเรียนได้มากและนโยบายการผลิตครูพลศึกษาต้องการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพและสมรรถภาพที่ดี ซึ่งการผลิตครูออกไปจะมีคุณภาพดีหรือไม่เพียงไร จะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริหารที่รับผิดชอบโดยตรงว่า ได้สร้างบรรยากาศและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเอื้อต่อการผลิตครูในสถาบันนั้นอย่างไร เพียงใด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคุณภาพและสมรรถภาพที่ดีของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา ในด้านต่าง ๆ ควรประกอบด้วย การมีความรู้ที่ีมีความสามารถสูงในการนำนักเรียนให้เกิดความรู้ มีคุณสมบัติของความเป็นครูที่ดี ครูเป็นผู้นำการศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาควรจะได้รับ การปลูกฝังความเป็นผู้นำ เพราะเมื่อจบการศึกษาและประกอบอาชีพครู เขาจะต้องทำหน้าที่ผู้นำทางการศึกษาและเป็นผู้นำชุมชนอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาเป็นพิเศษ เนื่องจากเห็นความสำคัญของความเป็นผู้นำ การศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และเป็นประโยชน์โดยตรงต่อนโยบายการผลิตครูพลศึกษาที่มีคุณภาพและสมรรถภาพที่ดีและจากการสำรวจการวิจัย

¹ ชู แสงศักดิ์ "ครูกับเสถียรภาพของประเทศ" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ

เกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำในประเทศไทย พบว่ายังมีน้อยและไม่พบว่าได้มีการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษามาก่อนเลย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเรื่องนี้ ซึ่งคาดว่าจะเป็นการช่วยเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำมากขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อต้องการศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาทุกแห่งในประเทศไทย
2. เพื่อต้องการเปรียบเทียบลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษา ชาย-หญิง แต่ละวิทยาลัยและรวมในทุกวิทยาลัยพลศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา 14 แห่งในประเทศไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษา ปีที่ 2 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2524
2. การศึกษาลักษณะความเป็นผู้นำ ครั้งนี้มีตัวแปรอิสระคือ เพศของตัวอย่างประชากร ตัวแปรตามคือ ลักษณะความเป็นผู้นำของตัวอย่างประชากร และไม่คำนึงถึงตัวแปรอื่นที่ทำให้ลักษณะความเป็นผู้นำแตกต่างกัน
3. ลักษณะความเป็นผู้นำที่ศึกษาครั้งนี้ ได้จากการใช้แบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ซึ่งสร้างโดย

รัสเซล เอ็น คาสเซิล (Russel N. Cassel) และเอ็ดเวิร์ด เจ สแตนนิค (Edward J. Stanick) ในปี ค.ศ. 1961 และมองพรณ อยู่ประเสริฐ ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยเพื่อใช้ในการวิจัย เมื่อปี พ.ศ. 2511¹

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้อาจเกิดความคลาดเคลื่อนไม่สมบูรณ์ขึ้นได้เนื่องจากสาเหตุต่อไปนี้

1. ตัวแปรเกินอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม ฯลฯ อาจทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนได้
2. การส่งแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ ผู้วิจัยได้ส่งทางไปรษณีย์ ทำให้แต่ละวิทยาลัยพลศึกษา ได้รับแบบทดสอบในเวลาที่แตกต่างกัน หรือนักศึกษาแต่ละวิทยาลัยพลศึกษาได้รับทดสอบในเวลาที่แตกต่างกัน ถือว่าสิ่งนี้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกัน

ศูนย์วิทยพัชรายากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ มองพรณ อยู่ประเสริฐ, "ความแตกต่างระหว่างความเป็นผู้นำของนิสิตที่เป็นผู้นำและนิสิตที่ไม่ได้เป็นผู้นำ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2512) (อัครสำเนา).

ขอตกลงเบื้องต้น

1. เนื่องจากแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ฉบับนี้ได้ใช้กับนักเรียนระดับเกรด 9-12 และระดับผู้ใหญ่ (Adult) ในต่างประเทศการวิจัยครั้งนี้จึงยอมรับว่าแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำนี้ สามารถใช้กับนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาได้
2. คำตอบที่ได้รับจากแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำ เป็นคำตอบอย่างใจจริงของนักศึกษา

คำจำกัดความ

1. นักศึกษาหมายถึง นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาดังกล่าวข้างต้น ระดับประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกพลศึกษาปีที่ 2 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2524
2. วิทยาลัยพลศึกษาหมายถึง สถาบันผลิตครูพลศึกษา สังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
3. ลักษณะความเป็นผู้นำ ได้แก่ ลักษณะต่าง ๆ 4 แบบ ดังที่ปรากฏตามแบบประเมินความสามารถในการเป็นผู้นำที่ ผ่องพรรณ อยู่ประเสริฐ แปลจากแบบประเมิน

ความสามารถในการเป็นผู้นำ (The Leadership Ability Evaluation) ของ รัสเซล เอ็น คาสเซิล (Russel N. Cassel) และ เอ็ดเวิร์ด เจ สเตนิก (Edward J. Stanick) ลักษณะความเป็นผู้นำทั้ง 4 แบบคือ

3.1 ลักษณะความเป็นผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez Faire) เป็นลักษณะที่แต่ละคนในกลุ่มมีอิสระอย่างกว้างขวาง การตัดสินใจขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ผู้นำไม่มีอิทธิพลชักจูงสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนทำงานตามความพอใจของตนเอง ไม่คำนึงถึงระเบียบกฎเกณฑ์ใด ๆ

3.2 ลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Cooperative) เป็นลักษณะที่มีการประชุมปรึกษาหารือในการตัดสินใจกระทำกรใด ๆ ผู้นำแสดงตนเป็นทั้งผู้นำและสมาชิกในกลุ่มการปรึกษาหารือเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สมาชิกในกลุ่มมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นคำนึงถึงกฎเกณฑ์ของกลุ่มและร่วมมือกันปฏิบัติงาน

3.3 ลักษณะความเป็นผู้นำแบบอัตตนิยมก้าวร้าว (Autocratic Aggressive) เป็นลักษณะที่ผู้นำใช้ในการตัดสินใจโดยการไม่ปรึกษาหารือกับสมาชิกในกลุ่ม ตัดสินใจถืออำนาจเป็นใหญ่ แสดงออกในทางก้าวร้าว และจะวางแผนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3.4 ลักษณะความเป็นผู้นำแบบอัตตนิยมยอมตาม (Autocratic Submission) เป็นลักษณะผู้นำที่ใช้การตัดสินใจกระทำกรใด ๆ ด้วยตนเอง ขอปรึกษาหารือบุคคลอื่น เช่น คณะกรรมการหรือผู้อื่นซึ่งเป็นบุคคลอื่นนอกกลุ่ม¹

¹Russel N. Cassel and Edward J. Stanick, The Leadership Ability Evaluation Manual (California : Western Psychological Services), 1961

4. กลุ่มรุนแรง (Extreme Groups) หมายถึง นักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาที่ใด
คะแนนสูงตามเกณฑ์ ดังนี้

- 4.1 เสรีนิยมรุนแรง ได้แก่ นักศึกษาที่ใดคะแนนความเป็นผู้นำแบบเสรีนิยม
สูงกว่า 12 คะแนน
- 4.2 ประชาธิปไตยรุนแรง ได้แก่ นักศึกษาที่ใดคะแนนลักษณะความเป็นผู้นำ
แบบประชาธิปไตยสูงกว่า 35 คะแนน
- 4.3 อัตนนิยมก้าวร้าวรุนแรง ได้แก่ นักศึกษาที่ใดคะแนนลักษณะความเป็น
ผู้นำแบบอัตนนิยมก้าวร้าวสูงกว่า 10 คะแนน
- 4.4 อัตนนิยมยอมตามรุนแรง ได้แก่ นักศึกษาที่ใดคะแนนลักษณะความเป็น
ผู้นำแบบอัตนนิยมยอมตามสูงกว่า 15 คะแนน

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบลักษณะความเป็นผู้นำของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาในประเทศไทย
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน ในวิทยาลัยพลศึกษาในด้านการ
ปลูกฝังลักษณะความเป็นผู้นำที่พึงประสงค์ให้แก่นักศึกษา
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้ต้องการ ศึกษาคนควาคานนี้ต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย